

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 33 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยนำข้อมูลจากผลการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มาประกอบการร่างรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 18 คน และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน รวมทั้งประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ด้วยแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ได้ดำเนินการทดลองตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก และกิจกรรมภายใต้

โครงการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 5 โครงการ ทดลองกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการดำเนินการตามโครงการ จำนวน 382 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา จากนั้นศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมภายใต้โครงการทั้ง 5 โครงการที่ใช้ทดลองรูปแบบและศึกษาการประเมินตนเองของผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมภายใต้โครงการทดลองใช้รูปแบบเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

4. การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ประกอบด้วย

4.1 ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตากเกี่ยวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.2 ศึกษาความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.3 ศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.4 ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนภายหลังการใช้รูปแบบ แหล่งข้อมูลจากงานวัดผลและประเมินผล วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.5 การรายงานเกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก แหล่งข้อมูลจากงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

4.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำหลังจากการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

1.1 ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ด้วยแบบสอบถาม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหา

น้อย ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาความรู้และทักษะ และการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ด้วยการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้ 1. ด้านวัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า 1) เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2. ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า ขั้นที่ 1 การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ขั้นที่ 2 การจัดองค์กร ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล 3. ด้านขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4. ด้านคณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน พบว่า ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน 2) คณะกรรมการดำเนินการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน มีองค์ประกอบของคณะกรรมการและหน้าที่ของคณะกรรมการ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก สรุปได้ดังนี้

รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย

1) เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

3) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ

4) เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การจัดองค์กรเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ
- 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
- 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์

องค์ประกอบที่ 4 คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการบริหารเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน
- 2) คณะกรรมการดำเนินการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่มีต่อโครงการ 5 โครงการ ที่ใช้ทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า โครงการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการศึกษาดูงานในแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการในชุมชน อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ โครงการ Open House เปิดบ้านวิชาการวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก อยู่ในระดับมาก และโครงการส่งเสริมจิตอาสาพัฒนาและบริการวิชาการและวิชาชีพร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการศึกษากการประเมินตนเองของผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมภายใต้โครงการทดลองใช้รูปแบบเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รองลงมาได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาความรู้และทักษะ และการพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามลำดับ

4. ผลการประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ในภาพรวมมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน

4.2 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ในภาพรวมมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ด้านขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ด้านวัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ ด้านคณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน

4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สามารถสืบค้นข้อมูล และรับ-ส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ รองลงมาได้แก่ มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของผู้เรียนจากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.40

4.5 เกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก พบว่า สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน ได้รับเกียรติบัตร/รางวัล หลากหลายประเภท ผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะที่สำคัญจำนวน 12 รางวัล

4.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำหลังจากการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 36 คน จากผู้สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2561 จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 26.86

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ที่นำเสนอข้างต้นผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นหลักที่สำคัญตามผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ที่พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนยังให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มากเท่าที่ควร

จึงควรต้องให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้หรือหาวิธีการเข้าไปหาชุมชน เพื่อใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียนและต้องสร้างความสัมพันธ์ในแทบทุกเรื่องกับชุมชนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเรื่องนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 17-19) ที่จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 – 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะทาง มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะทาง มีหลักสูตรฐานสมรรถนะในสาขาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ จัดการศึกษานับด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ หรือสะเต็มศึกษา ใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพที่จัดการอาชีวศึกษารวมกับสถานศึกษา เพื่อพัฒนากำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษานับเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่จำเป็น ต้องมีการดำเนินการกันอย่างจริงจังในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน ครู หลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล จากการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการจากเอกสาร ผลงานวิจัย การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาด้วยคุณภาพทั้งทางด้านการนำความรู้และทักษะที่ตนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็คือ “ความสามารถเชิงสมรรถนะ” นั่นเอง “สมรรถนะ” เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน การใช้ชีวิตและการแก้ปัญหา เป็นคุณสมบัติที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าเชาว์ปัญญา (Intelligence) สมรรถนะจึงควรจะเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้ เพราะเป็นความสามารถในระดับใช้การได้ในชีวิต ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวศึกษาบ้านตาก พบว่า 1. ด้านวัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ได้แก่ 1) เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ

ของผู้เรียน 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2. ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า ชั้นที่ 1 การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ชั้นที่ 2 การจัดองค์กร ชั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ชั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล 3. ด้านขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4. ด้านคณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน พบว่า ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน 2) คณะกรรมการดำเนินการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ซึ่งผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ดังกล่าว โดยเฉพาะด้านขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยขอบข่ายการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน มีความครอบคลุมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและด้านสมรรถนะวิชาชีพ และผู้วิจัยได้นำไปเป็นองค์ประกอบสำคัญใน 4 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ซึ่งสอดคล้องกับ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 (2556 : 25-28) ที่ได้ประกาศคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและด้านสมรรถนะวิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน และสอดคล้องกับ ชาญชัย อาจิณสมอาจารย์ (2548: 40-42) ที่กล่าวว่า ความสำคัญหรือประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมถ้าดำเนินงานโดยประสบความสำเร็จ กระบวนการกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการบริหารบางอย่างได้โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความกระฉับในจุดประสงค์/เป้าหมายที่ทำให้จำกัดความอย่างชัดเจน 2) มีความผูกพันและการประสานงานมากขึ้นต่อการตัดสินใจ เป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับสามารถใช้เพื่อประสานการตัดสินใจและการกระทำของครูและผู้บริหารในขอบข่ายจำนวนหนึ่ง 3) การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันให้กลไกสำหรับแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานหรือเอกบุคคลขององค์การ 4) ความสามารถในการปรับตัวสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป้าหมายที่ตัดสินใจร่วมกันช่วยเพิ่มความสามารถขององค์การเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และ 5) ปรับปรุงใหม่ กระบวนการตั้งเป้าหมายแบบมีส่วนร่วมให้โอกาสอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงระดับพนักงานขององค์การเสียใหม่ โดยใช้การประเมินเพื่อความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณภิญรัตน์ ทัพทวา (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อ

ยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า แนวทางในการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรจัดการประชุมและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดทำวิทยากรท้องถิ่นซึ่งได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้ปกครองและชุมชน ด้านการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนควรจัดการประชุมร่วมกันแจ้งงบประมาณที่ได้รับ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรจัดการประชุมร่วมกัน มอบหมายงานให้เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อบรมสัมมนาศึกษาดูงาน ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรจัดการประชุมและกิจกรรมประสานสัมพันธ์ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุน ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวศึกษาบ้านตาก พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และ 4) คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า 1) เพื่อให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ 4) เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนารูปแบบควรระบุวัตถุประสงค์ของรูปแบบหรือจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ คีเวส (Keeves, 1988: 561-565) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบโดยสรุปควรประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบลักษณะเป็นแนวความคิดภาพรวมที่ใช้ในการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการและกิจกรรมการดำเนินงานในลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง 2) จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของรูปแบบ มีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดผลในแต่ละกิจกรรมหรือวิธีการในรูปแบบ โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เลขาธิการสภาการศึกษา (2549) ที่ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) กลไกของรูปแบบซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการทำหน้าที่ของรูปแบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ เบญญาภา คงมาลัย (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ และกระบวนการจัดกิจกรรม

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ขั้นที่ 2 การจัดองค์ประกอบเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ โดยใช้หลักการบริหารหรือการพัฒนาตามวงจรเดมมิง (PDCA) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2551 : 180-190) ที่กล่าวว่า วงจรเดมมิงมีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยตรง เป็นการนำมาใช้ในการพัฒนาหรือการบริหารงานในวงการศึกษาให้มีคุณภาพ แนวคิดของวงจรมี้ ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ท เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1939 และ ดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิง เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่เผยแพร่หลายในชื่อ วัฏจักรเดมมิง (Deming Cycle) หรือวงจรคุณภาพ หรือวัฏจักรแห่งการบริหารคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan – P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do – D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check – C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (ACT – A) และการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่มีกระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ คีเวส (Keeves, 1988: 561-565) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบโดยสรุปควรประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบลักษณะเป็นแนวความคิดภาพรวมที่ใช้ในการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการและกิจกรรมการดำเนินงานในลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง 2) จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของรูปแบบ มีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดผลในแต่ละกิจกรรมหรือวิธีการในรูปแบบ โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้ และ 3) วิธีการ/กระบวนการของรูปแบบ มีลักษณะเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในรูปแบบ โดยเรียงลำดับก่อนหลังและมีความต่อเนื่องกันของกิจกรรมการดำเนินงาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ บราวน์และโมเบอร์กส์ (Brown and Moberg, 1980: 98) ที่ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรภัทร มหาวงศ์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการของเครือข่าย ลักษณะของเครือข่าย คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และ กระบวนการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบ เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่า พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน 2) กระบวนการสร้างเครือข่าย 3) ความร่วมมือ 4) องค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย และ 5) คุณภาพผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร 3) การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) การพัฒนาเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ในการกำหนดองค์ประกอบย่อยทั้ง 5 ด้าน มีความครอบคลุมความหมายของสมรรถนะ และสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 : 59) และ สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ (2547: 48) ที่ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะ และได้อธิบายความหมายของแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) คือความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นสาระสำคัญสำหรับวิชาชีพ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น 2) ทักษะ (Skills) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self – Concept) คือเจตคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น และสอดคล้องกับ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 (2556 : 25-28) ที่ได้กำหนดคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและด้านสมรรถนะวิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะ การปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้าน และรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน ซึ่งการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ที่มีการกำหนดขอบข่ายการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรภัทร มหาวงศ์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหาร

เครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรณวิญญู (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย 1. กระบวนการสร้างเครือข่าย 2. องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 3. ขอบข่ายภารกิจงานด้านวิชาการมี 7 ภารกิจคือ 3.1 การพัฒนาหลักสูตร 3.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3.3 การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา 3.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 3.5 การพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม 3.6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3.7 การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน 2) คณะกรรมการดำเนินการเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการเป็นการบริหารหรือพัฒนาที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน เพราะเป็นการบริหารที่มีการระดมสติปัญญา ความคิดและประสบการณ์ของบุคคลหลายคนหรือหลายฝ่าย เพื่อพิจารณาปัญหาตัดสินใจหรือหาข้อยุติอย่างมีเหตุผลและโดยหลักวิชาการ เป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจ ขจัดความคิดที่เป็นปฏิปักษ์ด้วยการประนีประนอม สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธิรัก เทพเรณู (2552) ที่ได้กล่าวว่า การทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคลหรือการทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะเชื่อกันว่าสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการระดมสติปัญญา ความคิดและประสบการณ์ของบุคคลหลายคนเพื่อพิจารณาปัญหาตัดสินใจหรือหาข้อยุติอย่างมีเหตุผลและโดยหลักวิชาการ คณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือดำเนินการอย่างถูกต้องจะมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจจากวิธีหาความคิดเฉลี่ย ขจัดความคิดที่เป็นปฏิปักษ์ด้วยการอภิปรายประนีประนอม และผสมผสาน ตลอดจนเป็นการหาผลลัพธ์แบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิษณุ ตุลสุข (2548: 29-31) ที่กล่าวถึงการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการว่า เป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และผลกระทบของการดำเนินการด้วย องค์ประกอบของการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย 1) ประธานคณะกรรมการ จำนวน 1 คน ได้มาโดยการคัดเลือกจากกรรมการที่เป็นฝ่ายตัวแทนฝ่ายต่าง ๆ 2) รองประธานคณะกรรมการ จำนวน 1 คน ได้มาเช่นเดียวกับประธานคณะกรรมการ 3) กรรมการมาจากตัวแทนของฝ่ายต่าง ๆ 4) กรรมการและเลขานุการ จำนวน 1 คนต่อ 1 คณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรภัทร มหาวงศ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วยหลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักความรับผิดชอบ 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือการจัดการเรียนรู้และ ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

3.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมที่มีต่อโครงการ 5 โครงการ ที่ใช้ทดลองรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามโครงการที่ใช้ทดลองรูปแบบทั้ง 5 โครงการ ดำเนินการตามคู่มือการทดลองใช้รูปแบบ มีการเตรียมการ มีรูปแบบ กระบวนการ และขั้นตอนต่าง ๆ ตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตากที่พัฒนาขึ้น ซึ่งโครงการทดลองใช้รูปแบบทั้ง 5 โครงการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ทั้งร่วมกัน คิดวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภกานต์ สายบุญลี (2542: 56); วิจิต นันทสุวรรณและจำนง แรกพินิจ (2545: 46-47); ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540: 19); ชาติด และคนอื่น ๆ (Shadid and other, 1982: 356) ที่อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิณสุตา สิริธรงค์ศรี (2558: 17-19) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษาประการหนึ่งว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดเรื่องเครือข่ายการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทกา วารินิน (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉัตรชาญ ทองจับ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะแรงงานในสถานประกอบการ พบว่า มี

ความต้องการในระดับมาก ด้านหลักสูตรฝึกอบรมได้ประเมินผลตามรูปแบบของ Kirk Patrick Donald L. ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มาก

3.2 ผลการศึกษาการประเมินตนเองของผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมภายใต้โครงการทดลองใช้รูปแบบเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้วยกิจกรรมของโครงการซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สมรรถนะที่เกิดขึ้น เป็นความสามารถในการทำงาน เป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวของผู้เรียนและแสดงออกมาโดยการปฏิบัติหรือเรียนรู้จากโครงการดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ แมกคลีแลนด์ (McClelland, 1973 : 80); สเปนเซอร์ (Spencer, 1993 : 112); สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน (2547 : 54) และ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547 : 48) ที่ได้อธิบายความหมายของสมรรถนะโดยสรุปว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคลและแสดงออกมา โดยการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีผลงานการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยมและโดดเด่น ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการทดลองใช้รูปแบบและดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบที่มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของรูปแบบ โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพผ่านการตรวจสอบและการประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความถูกต้องตามหลักการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ พูลสุข หิงคานนท์ (2551: 53-55) ที่ได้ศึกษาและสรุปว่า การทดสอบรูปแบบทางสังคมศาสตร์หรือพฤติกรรมศาสตร์ สามารถดำเนินการตรวจสอบรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนการวิจัยทางการศึกษาดำเนินการทดสอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือเป็นการวิจัยเชิงปริมาณมากเกินไป บางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งจึงประเมินโดยอาศัยความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิจะช่วยให้การตรวจสอบแบบจำลองทางการศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี และ สอดคล้องกับแนวคิดของ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2553: 13-14) ที่ได้สรุปแนวคิดและเสนอการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ว่า 1) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะดำเนินการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน 2) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง 3) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือการประเมิน จะถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาจะเกิดจากประสบการณ์ และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง และ 4) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศินี

รุ่งเรือง (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินสมรรถนะผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา พบว่า สมรรถนะผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้าน โดยรวมพบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชาดี โพธิ์ใบงาม (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียนของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี พบว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียนของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทียมจันทร์ พานิชย์ ผลิตินชัย (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี ในโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงชายแดน ไทย-เมียนมา ด้านจังหวัดตาก พบว่า นิสิตมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ผู้เรียนยุคใหม่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก

4.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการดำเนินการสร้างและพัฒนาตามหลักการและกระบวนการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก การดำเนินการสร้างรูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ และการประเมินผลการใช้รูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ สตรีกลแลนด์ (Strickland, 2006) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ว่า ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปทดลองใช้ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเรียกว่า “ADDIE Model” และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมียชัน และ คีตอวรี (ธินินาฏ ญ สุนทร. 2551 : 77-78 ; อ้างอิงจาก Meason and Khedourri. 1985) ที่ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) รวบรวมปัญหา (Problem formulation) 2) สร้างรูปแบบ (Model construction) 3) ทดสอบรูปแบบ (Testing the model) 4) การนำรูปแบบไปใช้ (Implementation) และ 5) การปรับปรุงรูปแบบ (Model updating) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2552: 13-15) ที่กล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนของการพัฒนานวัตกรรมหรือ

รูปแบบว่า เป็นกระบวนการของการวิจัยและพัฒนาซึ่งกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกันตามลำดับ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา หรือความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ สร้าง และประเมินนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 3 การนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรม และขั้นตอนที่ 5 การเผยแพร่นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทกา วารินิน (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรภัทร มหาวงศ์ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมชุมชนมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมภายใต้โครงการที่ใช้ทดลองรูปแบบ และได้เห็นความสำเร็จของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชน ทำให้ชุมชนมีความศรัทธาต่อสถานศึกษาและมีความรู้สึกในการจัดการศึกษาและเป็นเจ้าของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2549: 35) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า 1) ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา หากสถานศึกษาสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนได้ เช่น ผลการเรียนดี นักเรียนสามารถสอบชิงทุน หรือสอบเข้าสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ สถานศึกษาได้รับรางวัลชนะเลิศ ครูอาจารย์เอาใจใส่ต่อเด็ก สถานศึกษาชนะการประกวดผลงานทางวิชาการ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อสถานศึกษา 2) ชุมชนมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของสถานศึกษา และต้องมีหน้าที่ต่อสถาบัน ความรู้สึกดังกล่าวมักจะอยู่ในรูปของการเป็นศิษย์เก่า การเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งและทำนุบำรุงสถานศึกษา การเป็นผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ 3) ความคาดหวังของชุมชนต่อสถานศึกษา ได้แก่ ความคาดหวังว่าสถานศึกษาจะสั่งสอนบุตรหลานของเขาให้เป็นคนเก่ง คนดี และคาดหวังให้สถานศึกษามีคุณภาพ ไม่เป็นรองสถานศึกษาอื่น และ 4) ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับสถานศึกษา หากผู้บริหารและครูเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาให้การต้อนรับประชาชนอย่างดี สถานศึกษาเอาใจใส่บุตรหลานของประชาชน ชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาด้วยดี และอาจเป็นเพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการพัฒนา

ผู้เรียน สอดคล้องกับ อภิญญา เวชยชัย (2547: 25) ที่มีแนวคิดว่าครอบครัวและชุมชน ต่างเป็น เครือข่ายสำคัญของสถานศึกษาบนพื้นฐานความสัมพันธ์ซึ่งเท่าเทียมกัน ครอบครัวและชุมชนช่วยเหลือ สถานศึกษาทั้งในด้านเงินบริจาค ทรัพยากรและข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ ขณะเดียวกันก็เป็น ผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าว แม้ว่าอาจจะไม่ใช่ผู้รับผลประโยชน์โดยตรงก็ตาม สภาพปัจจุบัน พบว่าครอบครัวและชุมชน ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังเป็น ต้นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษา เพราะเป็นต้นทุนทางความคิด ความเสียสละ เอื้ออาทร ที่สถานศึกษาสามารถพึ่งพิงได้ตลอดเวลา ดังนั้นแต่ละสถานศึกษาควรถือเป็นภารกิจที่ต้องรักษา เครือข่ายทางสังคมนี้ให้แข็งแกร่ง และต้องเร่งพัฒนาความเข้มแข็งของต้นทุนทางสังคมนี้ไปพร้อมกัน

4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยการ อาชีพบ้านตาก หลังการใช้รูปแบบ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จะได้รับทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครอบคลุม กันไปตามสมรรถนะวิชาชีพของหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาชีพ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และสถานประกอบการ ดำเนินการโดยชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 (2556 : 25-28) ที่ได้ กำหนดคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ ครอบคลุม อย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและด้าน สมรรถนะวิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะ การปฏิบัติงานใน ขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้าน และรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ วิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา รัตมี ธรรมโชติ (2547: 48) ที่ได้สรุปทัศนะของแมคเคลแลนด์ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะมีเพียง 3 ส่วน คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ และการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนต่อคุณภาพผู้สำเร็จ การศึกษา สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 17-19) ที่ได้จัดทำ แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพ กำลังคนด้านการอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากำลังคนด้านการอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและ สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ สู่ประเทศไทย 4.0 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะ หลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ และความพึงพอใจของภาคผู้ใช้ที่มีต่อผู้สำเร็จ การศึกษาอาชีวศึกษา

4.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 หลังการใช้รูปแบบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.40 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาโดยการร่วมมือกับชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชาติด และคนอื่น ๆ (Shadid and other, 1982: 356) ที่มีความเห็นว่าแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุดคือ แนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ การดำเนินการ ผลประโยชน์และการประเมินผล ได้แก่ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการแรกที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้จะรวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งบุคคลและสังคม ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิต นันทสุวรรณ และจางง แรกพิณิจ (2545: 46-47) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมวางแผน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญญาภา คงมาลัย (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของนิสิตนักศึกษาาระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า ผลการประเมินหลังการทดลองสูงกว่าผลการประเมินก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.5 เกียรติบัตร/รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก พบว่า สถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน ได้รับเกียรติบัตร/รางวัล หลากหลายประเภท ที่สำคัญจำนวน 12 รางวัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลจากการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ไปใช้ทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสูงขึ้นและมีผลสืบเนื่องทำให้ได้รับเกียรติบัตร/รางวัล ซึ่งเป็นผลจากความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และการสร้างองค์ความรู้ เพื่อทำให้เกิดนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560: 17-19) ที่ได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนา

กำลังคนด้านการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายในด้านการวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม เทคโนโลยี และองค์ความรู้ด้านอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มผลผลิต และมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนโครงการ งานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม เทคโนโลยี และองค์ความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม จำนวนบุคลากรอาชีวศึกษาด้านการวิจัย และพัฒนาจำนวนนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ที่ได้รับการจดสิทธิบัตร และจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ ในระดับชาติหรือนานาชาติ และผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศินี รุ่งเรือง (2557) ที่ได้ศึกษาการประเมินสมรรถนะผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก พบว่า สมรรถนะผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้าน โดยรวมพบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จะเห็นได้จากผลการทดสอบปลายภาคเรียนที่ 1 และปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เมื่อเปรียบเทียบกัน พบว่า ภาคเรียนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบปลายภาคที่ 2 ของนักเรียนสูงขึ้น และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาคเรียนที่ 1 และนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ร้อยละ 100

4.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำหลังจากการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 36 คน จากผู้สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2561 จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 26.86 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลจากการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีวศึกษาบ้านตาก ไปใช้โดยฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพสูงขึ้นและเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถหางานทำไปได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ได้จัดทำแผนพัฒนาการของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดในเชิงสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรม จริยธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ/ประเภทได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีจิตสำนึก ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคี โปร่งใส และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศินี รุ่งเรือง (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินสมรรถนะผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก พบว่า สมรรถนะผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้าน โดยรวมพบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 การนำรูปแบบไปใช้ ควรมีการปรับปรุงหรือประยุกต์รูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชน และสมรรถนะวิชาชีพในแต่ละหลักสูตรการเรียนการสอน

1.2 จัดประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

1.3 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามขั้นตอนในคู่มือการใช้รูปแบบ

1.4 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ ควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กับผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา